משנה · ראשונים · רמב״ם · סדר קדשים

רמב"ם על משנה תמיד

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רמב"ם על משנה תמיד

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רמבם-על-משנה-תמיד/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 5
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ה 6
פרק ג 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 9
משנה ח 9
משנה ט 9
פרק ד 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 10
פרק ה 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 11
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 13
פרק ו 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ג 13
פרק ז 15
משנה א 15
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ד 16

פרק א

משנה א

בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש כו': כשנצייר המקדש במדות יתבאר לך שאלו המקומות מחוץ לעזרה ושם נצייר תכונתם בעזרה איך היתה ודע שאלו השומרים ששומרים המקדש על פי המשמרות אינו מחמת פחד אבל זה דרך גדולה לבית לכבוד ויקר וכן היו שומרים המשכן במדבר ובימי שלמה ועד לעולמי עד שנאמר והחונים לפני המשכן קדמה ומקרא זה הוא רמז לכהנים שהיו שומרים שלשה משמרות בג' מקומות ממה שנאמר שומרי משמרת למשמרת. ופי' רובדין של אבן איצטבאות של אבן. והרובין שם ונתבאר בגמרא שרובין הם הרובין ומורין בקשת הנקראים פרחי כהונה וכיפה היא ידועה שגגה דומה למקצת עגולה. ומה שאמר איש כסותו בארץ להודיעך שאינו מותר לישן במטות במקום ההוא ומה שאמר בבגדי כהונה מניחין אותן תחת ראשיהן ר"ל כנגד ראשיהן וכן באר הגמרא שאינם יכולין להניחם תחתיהן לפי שבגדי כהונה יש בהם שעטנז אינו מותר ליהנות בהם אלא בשעת עבודה בלבד ובגדי כהן הדיוט יש בהם שעטנז ר"ל האבנט. ומה שאמר שבעל קרי הולך במסבה זהו הדרך שתחת המקדש ראיה על העקר שבידינו והוא מה שאמרנו מחילות לא נתקדשו. המחילות הם השבילים שתחת קרקע העזרה. ומה שאמר יוצא והולך לו לפי שהוא טבול יום ואין מותר לו לבא בעזרה עד שיעריב שמשו כמו שיתבאר בתחלת כלים:

משנה ב

מי שהוא רוצה לתרום את המזבח משכים וטובל כו': ענין מאמר זה שכל המתכוין להרים הדשן מן המזבח יטהר ויזהר להיות מזומן עד שיפילו גורל כל הכהנים המזומנים לתרומת הדשן ומי שיפול עליו הגורל זכה בו וכבר בארנו בשני מיומא איך היו הגורלות במקדש וקריאת הגבר נאמר קריאת שכוי והוא בגמרא ואמר שהוא הכרזת קריאת איש שהיה מכריז במקדש בעלות השחר ר"ל קרוב לעלות השחר ולשון דופק מורה על המקיש בפתח בנחת כמו קול דודי דופק:

משנה ג

נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס מבית כו'. כבר בארנו פעמים שאכסדרא הוא החצר הנקרא בלעז פרוג"א שלפני הבתים והם זיזים של עץ שיוצאין מן הבתים ואין מותר לעשות כן במקדש והוא שנאמר מנין שאין עושין אכסדראות במקדש ת"ל לא תטע לך אשרה כל עץ ולפיכך אמרו בגמרא שאכסדרא הנזכרת כאן הוא גוף בולט מגוף

כתלי העזרה שסביב על כולה והוא שאמרו אכסדראות של בנין היו ולא היה שם גג של קורות כשאר הזיזים. ופירוש פשפש פתח קטן בתוך גוף פתח גדול כגון אלו הנקראים פושטי"ק ומה שאמר אלו הולכין ואלו הולכין ר"ל הולכין אחר נושא האבוקות וההולכין ג"כ אחר נושאי האבוקות השנית ועושה חביתין הם העושין חביתי כהן גדול וכשנצייר המקדש יתבאר לך מקום הבית הזה באיזה מקום היתה מן העזרה:

משנה ד

מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום את כו'. דבר תורה הוא שאין קרבים למזבח ולא לשום דבר מן העבודות אלא לאחר קדוש ידים ורגלים אמר רחמנא בבואם אל אהל מועד. מקצוע היא קרן זוית וכבר נתבאר בג' מיומא שבן קטין עשה כלי על הכיור להיות מלא מים והיה סביב לכיור כדי שלא יפסלו מימיו בלינה ר"ל שלא ילינו אחר שנתקדשו המים בכיור לפי שכל דבר שנתקדש בכלי שרת אם לן נפסל. המאוכלות הפנימיות הם הגחלים המאוכלות היטב שבמזבח שהרי הם באמצע האש ושאר הענין מבואר:

פרק ב

משנה א

ראוהו אחיו שירד והם רצו ובאו מהרו כו'. מגריפות שם ידוע: וצינורות שפודין (מעלין): סולקין שעושין כמין כרי. ומה שאמר בסובב על הכבש ענינו ועל הכבש כנגד הסובב וכשנצייר הכבש והמזבח יתבאר לך איך הוא הסובב וזולתו:

משנה ב

החלו מעלין באפר על גבי התפוח ותפוח היה כו': אחר שעולין הכהנים לראש המזבח מסירין החלבין והאברים שלא נשרפו כל הלילה באותן השפודין ונותנין אותן בצדדי המזבח או מורידין אותן על הכבש כמו שזכר (שבין) ומושכין האפר במגריפות שבידיהם ומעלים אותו על האפר הצבור באמצע המזבח והיא הנקרא תפוח ועושין מן הכל כמין כרי באמצע מקום המערכה כדמות תפוח ולפיכך נקרא תפוח ואחר כן גורפין הכרי ההוא ומוציאין אל שפך הדשן עד שמבערין האפר מן המזבח והוא הנקרא דישון המזבח על האמת זולתי במועדים שאין מוציאין האפר מן המזבח אלא מקבצין אותו באמצע המזבח עד שיתקבץ ממנו שיעור הרבה ולענין הרבוי נתכוין כשאמר שלש מאות כור לא שיהא שלש מאות כור בצמצום אלא ר"ל גוזמא וכן ביאר הגמרא אמרו בשלשה מקומות דברו חכמים בלשון הבאי גפן תפוח פרוכת והבאי הוא לשון גוזמא כמו שביארנו

בשלישי בנדרים. ומה שאמר פרוכת רומז מה שזכר ממלאכת הפרכת וגדולתה במסכת שקלים וכבר זכרנו זה שם. והגפן להבא נגיד ענינה במסכת מדות:

משנה ג

החלו מעלין בגזירין לסדרי אש המערכה כו'. גזירין הם גזירי עצים המפוצלים וכבר נתבאר בשר מכפורים שעל כל פנים מעריכין העצים בכל יום על המזבח בתמיד של שחר ושל בין הערבים וכתיב בסיפרא וערכו עצים על האש אף על פי שהאש היה יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. וסדור המערכה הוא סדור העצים שנאמר ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר. ולא היו בוערים עצי זיתים ולולבי גפנים משום ישוב ארץ ישראל ועוד שהם ממהרים לעשות אפר. ומה שאמר שהיו בוערים בו עצי תאנים ע"מ שיהיו תאנים מדבריות שאינן ראויות לאכילה מפני ישוב ארץ ישראל ג"כ. וכבר ביאר הגמרא ואמר מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסדור מערכה ובשני גזירי עצים ושני גזירי עצים הן שקרבים עם תמיד של בין הערבים כמו שבארנו בשני מכפורים וכן עם תמיד של שחר כמו שנתבאר במסכת זו.

משנה ד

סדר המערכה גדולה מזרחה וחזיתה מזרחה כו': וכבר בארנו ברביעי מכפורים שהכל מודים שאי אפשר למזבח בכל יום פחות משתי מערכות של אש האחת היתה מערכה גדולה ששורפין עליה התמיד ושניה פחותה ממנה והיא הנקראת מערכה של קטרת לפי שממנה נוטלין אש במחתה לקטרת שמקטירין בכל בקר ובין הערבים אמרו על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטרת: וכבר הקדמנו בתחלת בתרא עושה לו חזית ובארנו שענינו שיעשה בראש הכותל אות שיורה על הכותל בשעה שמביטין אל האות ההיא וגם כן בכאן בשניה שמסדרין עצי המערכה במזרחו של מזבח נותנין על מערכת העצים אותו לצד מזרח שיורה שמצד המזרח מתחילין לסדר המערכה. ואליתא היא הגחלת שמסיקין בה מערכה שניה של קטרת:

משנה ה

בררו משם עצי תאנה יפין לסדר המערכה כו'. עומד ואומד אחד הוא והוא שמשערין בקרוב ולפי שזכר מערכה שניה שהיא גדולה בשבת משאר הימים מגיד מפני מה צריכין לזה ואמר שמערכה שניה שורפין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים ששורפין בכל יום שבת כמו שהקדמנו ביאור זה הענין באחד עשר ממנחות וכבר בארנו ברביעי מכפורים שאברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב נשרפין בצידי המערכה הגדולה ואין הלכה כרבי

מאיר שאמר שעושין לה מערכה שלישית ושם נתבאר שעושין מערכה שלישית בכל יום שאין שורפין בה מאומה אלא לקיום האש אמרו והאש על המזבח תוקד בו זו מערכה שלישית של קיום האש וזו דעת רבי יוסי והוא הודאי:

פרק ג

משנה א

אמר להם הממונה בואו והפיסו מי שוחט מי כו'. כבר נתבאר בשני מכפורים שארבע פייסות היו במקדש ראשונה מהם היא מה שהקדמנו מי תורם המזבח החיצון וזה הוא הפייס השני ויהיו יוצאים בפייס הזה י"ג כהנים כל אחד בעבודתו וזה הוא שהיו עומדין כמין עגולה או במערכה אחת כדי שיהיה להם סדר ומסכימין שכל מי שיעלה תחלה בגורל שוחט כמו שזכרנו שם והאיש הסמוך לו זורק והוא הכהן השני וכבר נתבאר בשלישי מיומא שזורק מקבל את הדם והשלישי מרים דשן המזבח הפנימי לפי שבו מקטירין הקטרת בכל יום והרביעי מדשן נרות המנורה ומוציא האפר מן הפתילות והחמישי מעלה הראש והרגל לכבש והששי שתי הידים והשביעי מעלה העוקץ והשמיני מעלה חזה וגרה והתשיעי מעלה שתי דפנות והעשירי מעלה הקרבים ואחד עשר מעלה סלת של נסכים שקרבים עם התמיד כמו שנתבאר בתחלת מנחות והי"ב בחביתי כהן גדול והי"ג מעלה יין של נסך שמנסכין עם התמיד ועוד יתבאר בפרק שאחר זה איך מסדרים אלו האברים בידיהם בשעה שמעלין אותם ושם בכפורים הקדים זורק לשוחט ובארנו (בתמיד) שהטעם בזה מפני ששחיטה כשרה בזרים כמו שנתבאר בשלישי מזבחים:

משנה ב

אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן כו': שומר עולה אל מקום גבוה וכשרואה צד המזרח התחיל בו האור אמר ברקאי ר"ל התחילו בירקי האור ואמר מתיא בן שמואל שהעונה הוא שיאיר כל המזרח לא שיתחיל האור בנקודה ממנו ולפיכך אומרים לו העומדים בקרקע העזרה הגיע האור לפי ראות עיניך עד חברון אמר להם הין ואז שוחטין התמיד ואומרים עד חברון להתברך בזכר חברון מפני כבוד הקבורים שם עליהם השלום וכן אמרו כדי להזכיר זכות ישני חברון וכבר הקדמנו הלכה זו בשלישי מכפורים ושם בארנו שהלכה כרבי מתיא בן שמואל:

משנה ג

אמר להם צאו והביאו טלה מלשכת הטלאים כו': כבר זכרנו לך בתחלת מסכת זו מה שאמר בית המוקד בית גדול היה ושם היו אלו הארבע לשכות שבאחת מהן היתה אש בוערת והיא הנקראת מדורה בתחלת המסכת ולפיכך נקרא הבית כולו בית המוקד וכשנצייר כל המקדש יתבאר לך סדר לשכות אלו איך היו מן העזרה:

משנה ד

נכנסו ללשכת הכלים והוציאו משם תשעים כו': מנין זה אפשר שהוא כנגד מה שצריכין (לכלים) לעבודת היום מן הכלים ובגמרא חגיגה ירושלמי אמרו כנגד תשעים ושלש אזכרות שכתוב בפרשת חגי זכריה ומלאכי. והשקו את התמיד שהיו משקין את התמיד מים קודם שחיטתו לפי שזה ממהר להפשיטו כמו שנתבאר בביצה והיו משקין אותו בכוס של זהב להראות עשירות ויכולת אין עניות במקום עשירות. מבקרין מפשפשין כדי שלא יהא בו מום:

משנה ה

מי שזכה בתמיד מושכו והולך לבית המטבחים וכו': עמודים ננסים עמודים קצרים. ורביעית של ארז אדנים של ארז רוצה לומר עצים עגולות ותחתיהם עבות ואונקליות של ברזל מזלג של ברזל וכבר נתבאר בששי משקלים שהיו בבית המטבחים ג' שולחנות של שיש שעליהם מדיחים הקרביים מפני מה עשו אותו של שיש ולא עשו אותן של זהב הואיל והעיקר בידינו בכל מלאכת המקדש כמו שזכרתי פעמים להראות יכולת אין עניות במקום עשירות לפי שהזהב מפסיד הבשר ומעפשו והשיש מקררו ומרחיקו מן העפוש וכן אמרו בטעם זה מפני שמרתיח ומסריח את הקרבן:

משנה ו

מי שזכה בדישון מזבח הפנימי והמנורה היו כו': סדר המאמר הזה כך הוא הטני דומה לתרקב ושל זהב היה וכן הכוז דומה לקיתון גדול ושל זהב היה. לאמת שחי שם מקום שתחת אצילי של יד נקרא שחי והיו בפתח זה שהיה רוצה לפתוח שני מנעולים אחד בתחתית הפתח כדי שלא יהיה נוח לפתוח עד שישיט אדם ידו מן המקום שהוא עומד שם ומושך אמת זרועו עד סוף האציל והוא מה שנאמר אחד יורד לאמת השחי והאחד פותח אותו כנגד ידו והוא עומד ואין צריך להרים ידיו למעלה ולא להושיטם למטה והוא מה שנאמר ואחד פותח כיון שר"ל כנגדו אחר כך התחיל לזכור איזה פתח היו בו שני המנעולים האלו:

משנה ז

בא לו לפשפש הצפוני ושני פשפשין היו לו לשער כו': דע שפתח ההיכל הוא הנקרא שער הגדול והיה על שני צדדיו שני פתחים קטנים אחד בצפון והוא הפתח שיש בו שני מנעולים כמו שזכרנו כשיפתחנו נכנס בו בחלל שיש בין שני כותלים והוא הנקרא תא כמו שיתבאר במדות אח"כ נכנס באותו חלל עד הפתח שהוא נכנס ממנו להיכל כמו שנצייר במדות וכשהוא נכנס להיכל פותח השער הגדול לשחיטת התמיד:

משנה ח

מיריחו היו שומעין קול שער הגדול שנפתח. מיריחו היו שומעין קול המגריפה: כבר נתבאר בגמרת ערכין שהמגרפה הזאת הנזכרת היא מכלי הנגון אמרו מגרפה היתה במקדש ועשרה נקבים היו בה וכל אחד ואחד מוציא מיני זמר אפשר שנקרא מגרפה לפי שצורתה היתה כן וגביני כרוז היה מכריז קודם עלות השחר ואימר עמדו הכהנים על עבודתכם ולוים בדוכנכם ולזה רמז בפרק ראשון שאמר קריאת הגבר כמו שנתבאר בגמרת יומא ושם נתבאר שהמוכני שעשה בן קטין היה מכסה גבוה יורד בגלגל והיא מה שאמר מאי מוכני גלגלא דהוו משקעי ליה והיו שומעין לגלגול הגלגל ההוא. ידוע שהשופר תוקעין אותו בכל יום וכמו שנתבאר בסוף סוכה:

משנה ט

מי שזכה בדישון מזבח הפנימי נכנס ונטל הטני כו': כבר נתבאר בגמרת יומא שהטבת נרות הוא נקור הנרות והדלקה מה שכבה מהם וחלוף הפתילות ולא היה זה לשבעת הנרות בזמן אחד אבל כך הסדר שיטיב חמש נרות ואח"כ מתעסק לעבודה אחרת ואח"כ חוזר ומטיב השתי נרות הנשארים ונחלקו בסבת זה יש מי שאמר למה מטיבין וחוזרין ומטיבין כדי להרגיש כל העזרה ר"ל לתת זמן ידוע לאותה עבודה עד שיהא לה קול ויש מי שנתן טעם לזה ממה שנאמר בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה חלקו לשנים והנני מצייר לך כאן צורת סדר השבעה נרות איך היו בין המערב ובין המזרח ואכתוב אות על כל נר כדי שיהא ניכר במהרה בשעת הפירוש וזו היא צורתם ופיות כל הנרות לצד מערב זה לאחור זה כמו שהוא מצוייר והוא נר שכתוב עליו א' והוא נר מערבי שלא כבה זמן הרבה כמו שהוא מפורסם ואל הסדר הזה נתכוין הכתוב כשאמר אל מול פני המנורה יאירו ר"ל שיהיו פיות כל הנרות לנכח קדשי הקדשים ולפיכך אמר כשהוא נכנס להיטיב הנרות אם מוצא שתי נרות שכתוב עליהם ו' ז' דולקות מניחם ויטיב חמש הנרות כמו שאמרנו אח"כ עושה איזה עבודה שיעשה ויחזיר ומטיב השתי נרות שהניח אם מצא אותם מכובות יש לו להיטיב החמש נרות שכתוב עליהם ז' ו' ה' ד' ג' ומניח

השני המערביים הכתוב עליהם א' ב' עד שעושה העבודה שהוא עושה וחוזר ומטיבם והוא מה שאמר ואח"כ מדשן את השאר וכבר בארנו בשלישי ממנחות שגובה המנורה שמונה עשר טפחים לפיכך תהא כגובה האדם בשוה וצריך להגביה עצמו מן הארץ כדי שיוכל להטיב הנרות ולהדליקם כמו שזכר:

פרק ד

משנה א

לא היו כופתים את הטלה אלא מעקדין כו': אמר שלא היו כופתין אותו כדי שלא יחקו לאומות שמכפתין זבחיהם אבל היו אוחזין ידו ורגלו בלבד והוא מה שאמרו עקדת יד ורגל כיצחק בן אברהם: והיו שוחטים תמיד של שחר לצד מערבי ממקום השחיטה כדי שיהא לנוכח השמש ותמיד של בין הערבים שוחטין אותו לצד מזרח לפי שהשמש אז במערב כדי שיהא נוכח השמש ג"כ שנאמר שנים ליום ואמרו ז"ל כנגד יום ויום שם השמש כמו שנאמר ובתחפנחס חשך היום. וכבר נתבאר בחמישי מזבחים שהעולה דמה טעון שתי מתנות שהם ארבע ובארנו שם שענינו שיזרוק דמו על שתי הקרנות באלכסון וביאר כאן שאותן שתי קרנות הם מזרחית צפונית ומערבית דרומית כמו שציירנו בחמישי מזבחים. וכבר זכרנו בסוף מסכת מעשר שני שיוחנן כהן גדול התקין טבעות במקום השחיטה מן העזרה והיו קבועים בקרקע שאוסרין בהם רגלי הבהמה וידיה בשעת שחיטה לפי שאי אפשר לכפותו כמו שאמרנו ועוד יתבאר בשלישי ממדות שהיו שש מערכות של טבעות:

משנה ב

לא היה שובר בו את הרגל אלא נוקבו מתוך כו': כבר אמרנו בכפורים שהמירוק הוא גמר הפעולה איזה פעולה שתהיה ושם נאמר מרק אחר שחיטה על ידו ענינו גמר השחיטה וכן אמר כאן מרק את ההפשט ר"ל גמר ההפשט והסיר כל העור: ומה שאמר שלש פעמים במעוטן ענינו שאין מדיחין אותם במים בפחות משלש פעמים ומוסיפים על זה כל מה שאפשר להדיחם:

משנה ג

נטל את הסכין והפריש את הריאה מן הכבד כו'. מבואר שסלת ויין הם נסכי כבש של תמיד: ובית עורן המקום שמפשיטין ממנו העור יהיה סמוך לראשי האצבעות וכבר זכרנו זה בשני מכפורים. ומה שאמר תמיד קרב בתשעה וכו' תרגום קערה בזיכא והקבוץ בזיכים והאחד בזך ותרגום קערותיו בזיכוהי:

פרק ה

משנה א

אמר להם הממונה - כבר נתבאר בגמ' ברכות [דף יא:] שהברכה הזאת שהיו מברכין תחלה היא אהבת עולם ואחר שהשמש זורח והאור מתפשט מברכין יוצר אור לפי שסדר ברכות אין מעכב כמו שנתבאר שם ומה שאמרו קראו עשרת הדברות בכל יום לפי שהם עיקר הדת וראשיתו וכבר אמרו בגבולים בקשו לומר כן אלא שכבר בטלום מפני תרעומת המינין ולא באר הבבלי מה היא תרעומת המינין אלא שנתבאר בתחלת ברכות בירושלמי ואמרו בדין היה שקורין עשרת הדברות בכל יום ויום אלא מפני מה אין קורין אותם מפני המינין שלא יהיו אומרים אלו לבדם ניתנו למשה מסיני וכבר אמרנו זה בהלכות ירושלמי שחברנו אח"כ אמר שהעם מברכין שלש ברכות שהם אמת ויציב ורצה ומודים ושים שלום לפי שכולן תפלה על ישראל ועליהם אמרו וברכו את העם וכל זה היה בלשכת הגזית אבל ברכת כהנים הידועה והוא יברכך ה' הרי הוא נאמר על מעלות האולם אחר גמר עבודת התמיד כמו שיתבאר בפרק שאחר זה וכבר בארנו בסוף סוכה (דף נו:) שבכל יום שבת היה נכנס המשמר לעבודה ויוצא משמר שעבר וכבר בארנו בגמ' ברכות (דף יב.) ההלכה הזאת בעצמה ואמרו משמר היוצא אומר למשמר הנכנס מי ששכן שמו בבית הזה הוא ישכין ביניכם אהבה ואחוה ושלום וריעות:

משנה ב

כבר בארנו בשני מיומא (דף כו.) שהקטרת לא היו מפילים עליה גורל אלא אותם שלא הקטירו אותה עדיין קודם לכן לפי שכל המקטיר אותה היה מצליח בעניניו ומוצא פרנסתו ברווחה ולפיכך אמר חדשים לקטרת יפיסו ושם יתבאר שפייס הקטרת הוא הפייס השלישי אחר כך אמר חדשים גם ישנים בואו והפיסו מי מעלה אברים והוא הפייס הרביעי ואין הלכה כרבי אליעזר בן יעקב:

משנה ג

כבר בארתי הלכה זו בגמ' כפורים ושם נתבאר שכל הכהנים האלו לובשים בגדי קדש במקדש ועומדים בלשכת הגזית כאילו הם קצת עגולה והממונה רומז אל האיש שמתחיל ממנו המנין והיה מסיר המצנפת מעל ראשו ואחר כך משיבה עליו ומטילים גורל ויעלו בגורל לעבודה והנשארים שלא זכו הם שמפשיטים אותם השמשין למקדש ואין מניחין עליהם אלא המכנסים ואח"כ לובשים בגדי חול שלהם ואח"כ מפשיטים המכנסים ומניחין כל בגדי כהונה בחלונות כמו שבארנו בסוכה (דף נו:): ומה שאמר

וכתוב עליהם תשמישי הכלים לפי שהחלונות שהיו בהם מכנסים כתוב עליהם מכנסים ואשר בהם המצנפת כתוב עליהן מצנפת וכן כתונת ואבנט וסדר לבישת הבגדים הוא שילבש תחלה המכנסים אמרו (יומא דף כג: כה.) מנין שלא יהא דבר קודם המכנסים תלמוד לומר ומכנסי בד ילבש על בשרו ואח"כ ילבש הכתונת חוגר באבנט ומשים המצנפת על ראשו וראוי לך שתדע שהרמת הדשן תהיה באלו ארבעה הכלים אף על פי שלא אמר הכתוב אלא שני כלים שנאמר ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד אבל אמרו ז"ל (שם יב: כג:) ולבש לרבות מצנפת ואבנט להרמה ומה שנאמר (ויקרא ו':ד') ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים אינו רוצה לומר שיהיו בגדי חול אלא פחותים מהם בחשיבותם ושניהם בגדי קדש אמרו מקיש בגדים שפשט לבגדים שלבש מה להלן בגדי קדש אף כאן בגדי קדש אם כן מה תלמוד לומר אחרים אחרים פחותים מהם למה היו הבגדים שלובש בשעת הרמת הדשן פחותים מהבגדים שלבש בשעה שהיו מתעסקין בקרבן לא מחמת שמירת הבגדים שלא יבלו לפי שכבר הודעתיך שהעיקר במקדש אין עניות במקום עשירות אלא הטעם בזה הוא מה שזכרו ואמרו (יומא שם) בגד שבשל בו קדרה לרבו לא ימזוג בו כוס לרבו וכבר יצאנו מכוונת ההלכה אבל היא כוונת המסכתא:

משנה ד

מלא וגדוש - שיהא הבזך מלא ומתוקן ר"ל הבזך שהוא בתוך הכף (והבזך בתוך הכף) כדי שלא תתפזר הקטרת וכבר ביארנו במסכת כריתות (פ"א) שמקריבין הימנו בכל יום משקל מאה דינרין משקל נ' בבקר ומשקל נ' בערב:

ומטוטלת - חתיכה קטנה של בגד ולפיכך אמר שהיו ממלאין הבזך קטרת ומכסים [אותה] במכסה ונותנין על המכסה מלמעלה מפה קטנה מאד כמין חתיכת בגד ונותן הבזך כולו אל תוך הכף ונוטל הכף בידו ועושה בו מה שיתבאר בפרק. של אחר זה:

משנה ה

כבר נתבאר בסוף עירובין (דף קד:) מאיזה מקום מן העזרה מוציאין שרץ שנמצא במקדש בשבת ובאיזה מקום מניחין אותו עד מוצאי שבת אבל כופין עליו קדירה תרגום סירותיו פסכתרותיה והאחד קרוי פסכתר וכבר נתבאר ברביעי מכפורים (דף מג:) שהמחתה שגורפין בה האש היתה מחזקת (כד' סאים) ומחתה של זהב שמרימין בה היתה של שלש קבים אומר בכל יום חותה בשל ד' קבין ומערן לתוך של ג' קבין והרי הוא מפזר כקב גחלים בלי ספק וכשאינו יום שבת משליכים הגחלים הנופלים בקרקע (אל המוצא היוצא מן המזבח) אל נחל קדרון ולתך מדה מחזקת ט"ו סאה וכבר ביארנו שיעור סאה במנחות (דף עז.):

משנה ו
כבר נתבאר בתענית (דף כז.) המעמדות מה הם ואומר שראש מעמד המעמדות באותה שבת כששומע קול המגריפה מעמיד המצורעים שכבר טהרו מצרעתם בשערי המזרח כדי שיהיו מזומנים לזרוק עליהם דם האשם כמו שיתבאר בסוף נגעים:

פרק ו

משנה א
החלו עולים - כבר ביארנו בפרק השלישי שהוא מטיב החמש נרות ויוצא ואחר כך ישוב ויטיב שתי נרות הנשארים ונתבאר שם שהנרות שכתוב עליהן ו' ז' הם הנה שמניח לאחרונה אם מצאם כבויים הרי זה מדליקם ומטיב שלש נרות מהסמוכים אליהם ומניח שתי הנרות המערביות עד שישוב והם שכתוב עליהם א' ב' לפיכך אמר כאן אם מצא עכשיו כשחזר אלו הב' נרות דולקין היה מתקן האחת שכתוב עליה ב' והיא המזרחית לעומת האחרת שכתוב עליה א' ומניח שכתוב עליה א' כמו שהוא ר"ל שלא יכבה אותו וידליק אותו שנית אלא מתקנו ומוציא הפתילה ומוסיף שמן והדומה לזה לפי שמן המערבי והוא שכתוב עליו א' כמו שבארנו ידליק שאר הנרות בין הערבים ולפיכך אם מצא נר מערבי שכבר כבה אז מדשנו ונותן בו פתילה ומדליק אותו ממזבח העולה ולא מן הנרות לפי שזה נר מערבי והוא שכתוב עליו א' מדליק ממנו שאר הנרות לכשיכבו והוא כשיכבה אין מדליקין אותו אלא ממזבח העולה וכבר נתבאר בשלישי שכוז שיש בו דישון המנורה נותן אותו על מעלה שניה של אבן שהיא לפני המנורה ונוטלו משם ומוציאו:

משנה ב
כבר ידעת שמזבח הקטורת הוא מזבח הזהב שבהיכל שהוא באמצע בין השלחן ובין המנורה כמו שציירנו במנחות וכמו שנצייר במדות:
ופירוש מרדדן שיציע ויפרוש אותו במזבח:

משנה ג
כבר הקדמנו בפרק שלפני זה שהבזך מלא מן הקטרת יש בכף דבר מועט והוא נותן אותו דבר מועט מן הקטרת בחפניו של מקטיר וכן הקדמנו שהמקטיר הקטרת לא הקטיר אותה קודם לכן אמרו לא שנה אדם בה ולפיכך אמר כאן מלמדים אותו הזהר שלא תתחיל מלפניך כדי שלא יתיז הקטרת לידו וישרפנה:
מרדד - פורש הקטרת על האש:

ומה שאמר פרשו העם והקטיר הוא שיצאו כל הכהנים מבין האולם ולמזבח כמו שיתבאר בתחלת כלים והוא מה שאמרו ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה ואין חייבין בזה אלא בקטרת שבכל יום אבל בקטרת של יוה"כ ר"ל שמקטירין אותו בקדש הקדשים אין חייבין בני אדם לצאת מבין האולם ולמזבח אלא מן ההיכל בלבד וראוי שתדע שבשעה שיבא בדם חטאת הנעשית בפנים לזרוק מדמה בפנים וזה יהיה בדם כהן משיח ופר העלם דבר ושעירי עבודה זרה שהם גם כן פורשים מבין האולם ולמזבח כמו בשעת הקטרה ולמדנו כל זה ממה שנא' (ויקרא ט"ז:י"ז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד אמרו אתיא כפרה כפרה מיו"כ איזו כפרה שתהיה בקדשים פורשין מבין האולם ולמזבח אלא בשעת הקטרה בצום כפור בלבד שהם מהיכל פרשי מבין האולם ולמזבח לא פרשי לפי שהוא נסתר מהם מבית קדשי הקדשים וא"א לבא שם לפיכך אין מזהירין בני אדם שלא יבא שום אדם שם וכבר בארנו בגמ' יומא סדר הקטרת התמיד של כל יום והסמוך לו ואמרו שהיא קבלה משומרה ואע"פ שהיא קבלה הביאו לראיה ענינים כדי לסייע אותו סדר וזו היא תורף דבריהם בזה מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטרת ומערכה שניה של קטרת קודמת לסדור שני גזרי עצים וסדור שני גזרי עצים קודמת לדישון מזבח הפנימי דישון מזבח הפנימי קודם להטבת ה' נרות והטבת ה' נרות קודמת לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות והטבת שתי נרות קודמת לקטרת והקטרת קודם לאברים ואברים למנחה ומנחה לחביתים וחביתים לנסכים ונסכים למוספים ומוספים לבזיכים ובזיכים לתמיד של בין הערבים שנאמר והקטיר עליה חלבי השלמים עליה השלם כל הקרבנות כולם וסדר הזה כולו הוא על דעת אבא שאול והוא שאמר שבזריקת דם התמיד על המזבח יפסיק בין הטבת החמש נרות ובין הטבת שתי נרות כמו שזכר כאן אבל חכמים אומרים שבהקטרת הקטרת היה מפסיק והיה זורק דם התמיד ומטיב ה' נרות ומקטיר קטרת ואח"כ מטיב שתי נרות והלכה כחכמים וכבר נתבאר בשלישי ממסכת זו שאחר שחיטת התמיד מדשנין מזבח הפנימי ועם דישון מזבח הפנימי מדשנין המנורה וכן נתבאר בפרק הרביעי שאחר זריקת הדם מנתחין נתחין ומביאין אותם לכבש ומה שאמר זה בהש"ס המעלה אברים רצה לומר העלאת אברים מן הכבש למזבח ומבואר הוא כי מה שאמר מנחת ר"ל מנחת נסכים והיא נקראת במסכת זו מנחת סולת ומה שאמר נסכים רצה לומר נסכי יין אחר כך הכניס בסדר התמיד סדר עבודת שבת ולפיכך זכר מוספין ושתי בזיכי לבונה של לחם הפנים וכבר בארנו בחמישי מפסחים (דף נט.) שאינו מותר להקריב קרבן אחר התמיד של בין הערבים אלא פסח שנאמר בו שאינו נשחט אלא בין הערבים ואלו שני

גזרי עצים אי אפשר שלא יביאו אותם עם התמיד מוסף על עצי המערכה שנאמר (ויקרא ו':ה') ובער עליה הכהן עצים ומיעוט הרבה שנים אבל בתמיד של בין הערבים בלבד יהיו שני גזרי העצים האלו בידי שני כהנים ולא יעלה אותם כהן אחד שנאמר (שם א) וערכו עצים ואמרו ז"ל כ"מ שאמרו וערכו על תמיד של בין הערבים הוא כמו שזכרנו כבר בשני מיומא (דף כו:) וכן אמרו [יומא כו.] אין מפייסין לתמיד של בין הערבים אלא כהן שזכה בו (ערבית יזכה שחרית) אלא לקטרת בלבד שמפייסים לה חדשים עם ישנים בין הערבים כמו שהקדמנו. וכבר אמר בגמ' סוכה (דף נו:) משמר היוצא מקריב תמיד של שחר ומוספים ומשמר הנכנס מקריב תמיד של בין הערבים ובזיכין אלו ואלו חולקין בלחם הפנים כמו שבאר שם ודע שבין הערבים אי אפשר גם כן בלי דישון מזבח הפנימי ובלי דישון מנורה כמו שזכרנו בבקר ולפיכך יהיה סדור האמתי היוצא מכל מה שאמרנו ועל דעת חכמים כן והוא שאחר הרמת הדשן ממזבח החיצון והוא מזבח העולה מסדרין מערכה גדולה ואחר כן מערכה שניה ואחר כן מעלין שני גזרי עצים ונותנין אותם על מערכה גדולה ואחר כן מזמנים כבש התמיד ואחר כן פותחין שער הגדול כמו שזכרנו ובשעת פתיחתו שוחט התמיד ובאים שתי כהנים להיכל שאחד מהם מדשן מזבח הפנימי והשני מדשן המנורה תוך זמן ששוחטין התמיד ונטל דמו במזרק ואינו זורק דמו על גבי מזבח עד שגמר דישון מזבח הפנימי ואז זורק דמו ואחר זריקת דמו מתעסק בהטבת חמש נרות המתעסק בו ומתעסקים האחרים בניתוח התמיד והבאת אבריו לכבש ומליחתם שם כמו שהקדמנו הכל בבת אחת אחר כך מתקבצין בלשכת הגזית וקורין כמו שהקדמנו ואחר כן מביא הקטרת להיכל ומקטיר ואחר כן מטיב שתי נרות הנשארים כמו שהקדמנו ואחר כן מעלין האברים לגבי מזבח ואחר כן הסלת ואחר כן החביתין ואחר כן יין לנסך ובשעת ניסוך היין מתחילים הלוים בשיר ומנגנים בכלים הנזכרים בערכין (דף י.) ותוקעין תשע תקיעות בהפסקות כפי הפסקות השיר כמו שיתבאר עכשיו וכשיוצא המקטיר מן ההיכל עומד על מעלות האולם עם הכהנים האחרים כמו שיתבאר עד שיגמר העלות האברים למזבח אח"כ מברכין העם ברכת כהנים כמו שיתבאר ושמור הסדר הזה שהוא יוצא מתוך כל מה שנאמר בענין זה במשנה ובהתלמוד:

פרק ז

משנה א

בזמן. אבנים טובות - ר"ל אבני אפוד והשתחויה זו לא תהא אלא בהיכל בלי ספק:

משנה ב

באו ועמדו - רומז אל הכהנים שקראו בלשכת הגזית ואח"כ עשו מן העבודות מה שעשו אחר כך החלו עולים במעלות האולם והראשונים הם חמשה כהנים שזכר אותם ואחר שגמרו עבודתם תחלה ועמדו על מעלות קודם שיגיעו שאר אחיהם העוסקים בהעלאת אברי התמיד כמו שנתבאר בסדר שזכרנו ופרשנו הענין שנשאר מן ההלכה הזאת בשביעי מסוטה ושם פירשנו אותו פירוש גמור תדרשנו משם:

משנה ג

הקפה זו אינה מיוחדת לכהן גדול אלא כל המקיף המזבח כך הוא מקיף כמו שבארנו בחמישי מזבחים וכבר נתבאר בששי משקלים שהיו במערבו של כבש שתי שלחנות אחד של כסף נותנין עליו כלי שרת ואחד של שיש נותנין עליו האברים והוא שלחן החלבים הנזכר כאן ובחמישי משקלים אמרנו בן ארזא מקיש הצלצל וכבר בארנו בחמישי ממנחות שהסמיכה לא תהא אלא על החיים וסמיכה זו היא על האברים ולפיכך היא כמו שאמרנו שם משום כבודו של כהן גדול כדי שתהא לו היכרא:

וסודרין - הם דגלים:

משנה ד

כבר נתבאר בגמרא ר"ה (דף לא.) הטעם למה ייחדו אלו המזמורים לאלו הימים ואמרו ביום ראשון לה' הארץ ומלואה לפי שהוא תחלת מעשה בראשית ובשני שבו נחלקו המים והיו השמים תחתיהם אומר גדול ה' ובשלישי שבו נראית הארץ שעליה יהיה הדין והדיינין אומר אלהים נצב בעדת אל ברביעי שבו נבראו השמש והירח אומר אל נקמות ה' שהוא נוקם מן התועים אחר עבודתם בחמישי שבו נבראו מיני בעלי חיים ויש בזה פלאים מפני החלוק שבמיניהם ותנועתם מעצמם ופלאים אחרים שיש בבעלי חיים אומר הרנינו לאלהים עוזנו לפי שבשעה שרואין אותם משבחים הבורא ומגדלים אותו בששי שבו נשלם מעשה בראשית ונברא האדם גם כן שמבין גדולת הבורא יתעלה אומר ה' מלך גאות לבש: